

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัจจัยความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

A Study of Basic Information and Success Factors of the Community Welfare Fund
in Wang Saeng Sub-District Kae Dam District MahaSarakhm Province

ณัฐดนัย ภูพานา^{1*}, วาริต ราศรี², นุจรี ใจประนบ³ และทองศักดิ์ ปัตสินธุ์⁴

Natdanai Phoopanna^{1*}, Warit Rasri², Nujaree Chaipranop³ and Thanongsak Patsin⁴

¹*นักพัฒนาสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม

^{2,3,4}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹*Social Development Officer MahaSarakhm Provincial Office of Social Development and Human Security

^{2,3,4}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

*Corresponding Author Email: Natthanani2000@gmail.com

Received: 22 May 2025

Revised: 4 June 2025

Accepted: 5 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการศึกษาสภาพทั่วไปและปัจจัยความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม ผ่านการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ โดยจากการศึกษาพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้หลักประกันทางสังคมแก่สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วย การเสียชีวิต และพิธีกรรมของชุมชน และความสำเร็จของกองทุนนี้ ยังมาจากปัจจัยภายในและภายนอก เช่น ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และเข้มแข็ง ระบบการจัดการที่โปร่งใสและรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน และการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและความสามัคคีของชุมชน นอกจากนี้ ความช่วยเหลือจากองค์กรของรัฐและเครือข่ายที่หลากหลายยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กองทุนนี้สามารถทำงานได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง พบว่า บทบาทของกองทุนไม่ได้จำกัดอยู่แค่การให้ความช่วยเหลือทางการเงินเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้และตระหนักรู้ในเรื่องการออมทางการเงิน และการพึ่งพาตนเองในชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุมสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่น กองทุนจึงได้พัฒนาเป็นแพลตฟอร์มที่สำคัญในการเสริมสร้างชุมชนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ อีกทั้ง ยังพบว่า ความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ยังสะท้อนถึงการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในฐานะสมาชิก ผู้บริจาค และผู้ร่วมสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้กองทุนสามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในหมู่คนในท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง ความร่วมมือดังกล่าวเป็นหนทางสำคัญที่ช่วยให้กองทุนสามารถปรับตัวและพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมในระดับรากหญ้าได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ข้อมูลพื้นฐาน, กองทุนสวัสดิการชุมชน, จังหวัดมหาสารคาม

Abstract

This academic article aims to examine the general conditions and success factors of the Wang Saeng Sub-district Community Welfare Fund in Kae Dam District MahaSarakhm Province, through a review of relevant literature and in-depth interviews. The findings reveal that the Wang Saeng Community Welfare Fund plays a vital role in providing social security to its members, particularly in terms of assistance related to illness, death, and traditional community rituals. The fund's success is attributed to both internal and external factors, including strong and visionary leadership, transparent and accountable management systems, active participation of the community in all stages of operation, and the promotion of self-reliance and communal solidarity. Furthermore, support from governmental organizations and diverse networks constitutes a critical element enabling the fund to operate sustainably and effectively in meeting the needs of local residents. In-depth interviews with the committee members and participants of the Wang Saeng Sub-district Community Welfare Fund revealed that the fund's role extends beyond mere financial assistance. It actively promotes financial literacy, a culture of saving, and community self-reliance through various activities such as training programs, member meetings for knowledge exchange and collaborations with local organizations. As a result, the fund has evolved into a critical platform for strengthening the community across economic, social and psychological dimensions. Moreover, the success of the Wang Saeng Community Welfare Fund reflects a participatory management approach, where all sectors within the community are engaged as members, donors, and co-creators. This inclusive participation has cultivated trust and confidence among local residents. Such collaboration serves as a key mechanism that enables the fund to adapt and develop in response to ongoing social changes, thereby contributing to the reduction of inequality and the promotion of social justice at the grassroots level in a tangible and sustainable manner.

Keywords: Education, Basic Information, Mahasarakham Province

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติให้หน่วยงานรัฐต้องจัดบริการสังคมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม ระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป เพื่อคุ้มครองคนทุกกลุ่ม เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รัฐจึงได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นแม่บทในการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมุ่งส่งเสริมให้การจัดสวัสดิการสังคมเป็นภารกิจของทุกคนในสังคม ไม่ใช้รัฐฝ่ายเดียว กฎหมายได้วางโครงสร้างสำคัญอันได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (ก.ส.ส.ช.)

รวมถึงคณะกรรมการระดับจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมในพื้นที่อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง อีกหนึ่งหัวใจสำคัญคือ การจัดตั้ง กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นแหล่งทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม โดยมีงบประมาณในการจัดสรรจาก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อุดหนุนมายังจังหวัดและกระจายสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความคล่องตัวและยั่งยืนในการดำเนินงาน พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เป็นการวางรากฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงให้เป็นไปอย่างทั่วถึงเหมาะสม และเป็นธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

จังหวัดมหาสารคาม มีกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด จำนวน 123 กองทุน และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดเป็นจำนวน 213,234 คน ทั่วจังหวัด และมีการจัดสรรงบประมาณภาครัฐเพื่อสนับสนุนกองทุนเป็นเงินทั้งสิ้น 440,602,177 บาท เงินจ่ายสวัสดิการแบ่งออกเป็น เบิกจ่ายผู้เสียชีวิต 70.6% เบิกจ่ายเจ็บป่วย 17.7% สนับสนุนพัฒนาอาชีพ 4.2% และอื่น ๆ 7.4% จากการรายงานผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ได้รับการรับรองคุณภาพ 73 กองทุนโดยผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก 34 กองทุน มีการใช้โปรแกรม SWF จำนวน 97 กองทุน 105 คน เกิดนวัตกรรมการพัฒนามีกองทุนที่เริ่มจากเงินของประชาชน สร้างระบบการช่วยเหลือคนในชุมชนเพื่อแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิต (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน, 2567)

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งยังจัดสวัสดิการให้กับ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ยากไร้ พร้อมสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพ และส่งเสริมการศึกษาคนในชุมชน จำนวนสมาชิกแรกตั้ง 300 คน สมาชิกสะสมถึงปัจจุบัน 2,722 คน จำนวนสมาชิกคงเหลือ หักตาย ลาออกและพ้นสภาพการเป็นสมาชิก ปัจจุบันคงเหลือ 2,058 คน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2567 ทั้งนี้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม เป็นกองทุนต้นแบบในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลให้แก่พื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม และผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานเป็นอันดับต้น ๆ ของจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงเป็นกองทุนที่ได้ดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม สมาชิกและคนในชุมชนก็ได้รับการจัดสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงยังได้รับรางวัลกองทุนสวัสดิการชุมชนดีเด่น ปี พ.ศ. 2550 จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และได้รับการยอมรับให้เป็นพื้นที่ต้นแบบด้านการจัดสวัสดิการชุมชน

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัจจัยความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้เขียนสามารถจำแนกผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดมหาสารคาม

1.1 ด้านประวัติความเป็นมา คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ตำบลวังแสงที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างระบบดูแลช่วยเหลือกันในระดับชุมชน โดยเริ่มต้นจากแนวคิดการออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือในยามเจ็บป่วย ยากจน หรือเกิดเหตุจำเป็น จนพัฒนาเป็นกองทุนสวัสดิการที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านวัตถุประสงค์ คือ วัตถุประสงค์หลักของกองทุนคือเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของสมาชิก และสร้างระบบสวัสดิการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยไม่พึ่งพิงหน่วยงานภายนอกมากนัก เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมผ่านการออม การช่วยเหลือ และการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3 ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ คือ กองทุนดำเนินการภายใต้คณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้านในตำบลวังแสง มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย บริหารจัดการเงินกองทุน ติดตามการใช้จ่าย และรายงานผลการดำเนินงานต่อสมาชิก มีการประชุมประจำปีเพื่อสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับบุญมี สีสว่าง (2565) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชน ประกอบด้วยประธานกองทุน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการจากแต่ละหมู่บ้านในตำบลวังแสง คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่วางแผนกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกองทุน บริหารจัดการเงินทุน ติดตามผลการดำเนินงาน และจัดประชุมรายปีเพื่อรายงานผลแก่สมาชิกอย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการกองทุน

1.4 ด้านแหล่งทุนและการเงิน คือ เงินทุนเริ่มต้นของกองทุนมาจากการออมของสมาชิกแต่ละคน และการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกองทุนสนับสนุนจากภาครัฐหรือภาคีเครือข่ายบางส่วน มีระบบบริหารจัดการทางการเงินที่รัดกุม มีการตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ และเผยแพร่ข้อมูลการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส

1.5 ด้านสวัสดิการ คือ กองทุนให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต เงินช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือผู้ประสบภัย รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่

1.6 ด้านความเชื่อมโยงกับชุมชนและภาคีเครือข่าย คือ กองทุนมีความเชื่อมโยงกับองค์กรชุมชนในพื้นที่ เช่น กลุ่มอาชีพสภาองค์กรชุมชน โรงเรียน วัด และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกองทุนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกองทุนเอง

จากข้อมูลในข้างต้น ได้สอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) และประกาศ ปันตบแต่ง (2550) ได้ให้ความหมายกองทุนสวัสดิการชุมชน (Foundation Support Community) หมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของชุมชนที่ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันเป็นสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย อีกทั้ง พรรณทิพย์ เพชรมาก (2546) ได้ให้ความหมายที่ว่ากองทุนชุมชนคือรูปแบบการจัดการที่นำเอาวิถีการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่มาพัฒนาระบบทุนของชุมชนเพื่อลดการพึ่งพาทุนจากภายนอกและการสูญเสียทรัพยากรในชุมชน แต่ถ้าว่าสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน 2550 กองทุนสวัสดิการชุมชน หรือกองทุนสวัสดิการชาวบ้านเป็นกองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตายบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้ กองทุนสวัสดิการชุมชน อาจมีความหมายด้วยความช่วยเหลือทางสังคมบริการสังคมและการคุ้มครองทางสังคมเป็นวิธีการหลักกองทุนสวัสดิการชุมชนอาจหมายถึงบางอย่างเช่นการคุ้มครองทางสังคมและการจัดการสวัสดิการสังคมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมเพื่อให้คนยากจนและด้อยโอกาสสามารถอยู่ในสังคมในระดับความเป็นอิสระงานสังคมสงเคราะห์ในฐานะวิทยาศาสตร์และศิลปะระดับมืออาชีพถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ประวัติความเป็นมาของกองทุนชาวบ้านหรือกองทุนสวัสดิการชุมชนในอดีตเป็นเรื่องปกติที่คนไทยจะสนับสนุนและดูแลซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์จากธรรมชาติเช่นจากป่าชุมชนที่เป็นที่อยู่อาศัยของพืชเห็ดหน่อไม้และพืชพรรณอื่นๆหรือค้นหาปลาและปูในแม่น้ำและคลองนอกจากสวัสดิการที่รัฐจัดให้คือ 30 บาท สำหรับทุกโรค ซึ่งเป็นสวัสดิการในรูปแบบของสวัสดิการที่ให้แล้ว จากประชากรทั้งหมด ประมาณ 65 ล้านคนเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐและพนักงานของรัฐกิจและร้านค้า โดย 15 ล้านคนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและ

พนักงานของธุรกิจและร้านค้า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้สวัสดิการที่ครอบคลุม และพนักงานของธุรกิจและร้านค้าจะเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพื่อรับผลประโยชน์ที่ครอบคลุมไม่สมบูรณ์และละทิ้งสิ่งสำคัญของชีวิตตั้งแต่การปฏิบัติงานจนถึงความตาย

ตลอดจน สวัสดิการชุมชน เป็นการริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนท้องถิ่นร่วมมือกันเพื่อพัฒนาสวัสดิการชุมชนเป็นความพยายามอย่างสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ของทุกคนในละแวกบ้านและสังคมโดยรวมระบบรับประกันความมั่นคงในชีวิต การพึ่งพาและการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้คนและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน ผู้คนและสังคม ถูกควบคุมโดยความเชื่อทางศาสนาและประเพณี สถาบันพัฒนาองค์การชุมชน องค์การมหาชน (2563) สวัสดิการชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดสวัสดิการที่ประชาชนหรือชุมชนจัดการตนเองตามแนวคิดเรื่องสิทธิ ความเท่าเทียมกัน ความพอเพียง และการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) เนื่องจากคำว่า สวัสดิการ หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมของทุกคน ไม่ใช่แค่คนยากจนเท่านั้น แต่ทุกคนบนโลกใบนี้ สวัสดิการสังคมจึงเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม เขากล่าวว่าทุกคนได้รับสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงต้องจัดหาสิ่งจำเป็น เช่น งาน เพื่อให้ผู้คนสามารถซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ได้ ให้ผู้คนเข้าถึงการรักษาพยาบาลเมื่อพวกเขาป่วย ไม่ว่าคุณจะทำอาชีพอยู่ในพื้นที่ชนบทที่โดดเดี่ยวหรือในเมือง

โดยสรุป การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนผ่านกระบวนการผู้นำองค์กรทำจากสิ่งที่เป็นจริง ต้องสอดคล้องกับวิถีแต่ละพื้นที่ ให้สวัสดิการทั่วถึง เข้าถึง พึ่งได้ ระบบสวัสดิการที่ดีต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย การนำนโยบายของรัฐบาลมาใช้เพื่อที่จะกำหนดและจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประชาชนในชุมชนเป็นหลักพร้อมที่จะสนับสนุนและหนุนเสริมสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงและเกิดความเที่ยงธรรมให้มากที่สุด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

2.1 ปัจจัยภายใน

2.1.1 ภาวะผู้นำ กองทุนสวัสดิการตำบลวังแสง มีคณะกรรมการที่เป็นบทบาทสำคัญต่อการบริหารองค์กรให้บรรลุตามเป้าประสงค์ มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสงเป็นประธานคณะกรรมการ และกรรมการเป็นผู้นำหมู่บ้านซึ่งทำให้กองทุนสวัสดิการมีความเข้มแข็ง จากการทำงานที่ผ่านมา พบว่า มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานและมีจิตอาสาเข้ามาเพื่อที่จะพัฒนาชุมชนและจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

2.1.2 ทรัพยากร ความสำเร็จของกองทุนโดยเริ่มต้นจาก ทรัพยากรคน ทำให้บุคลากรมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การสรรหา การฝึกอบรม และการจูงใจบุคลากรที่อยู่ในพื้นที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ทรัพยากรทางการเงิน เป็นการบริหารจัดการงบประมาณของกองทุน โดยมีคณะกรรมการที่คอยบริหารงบประมาณให้แต่ละปี โดยมีการเรียกเก็บค่าออมทรัพย์ จากสมาชิกเดือนละ 30 บาท และมีการจ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น ป่วย เจ็บ เกิด ตาย เป็นต้น

2.1.3 การบริหารจัดการ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง มีคณะกรรมการที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสงที่เป็นประธานกรรมการ โดยมีการกระจายอำนาจสู่คณะกรรมการบริหารกองทุนประจำหมู่บ้าน และมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกที่เข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุนอยู่ประจำ เช่น เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล มาสวัสดิการให้สมาชิกได้เบิกจ่ายได้

2.2 ปัจจัยภายนอก

2.2.1 นโยบาย กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดูแลและช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน การรักษาพยาบาล เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด และการดูแลสุขภาพในพื้นที่ที่มีสุขภาพ

2.2.2 ภาควิชาช่วย กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสำคัญที่ทำให้กิจกรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมเกิดภาคีเครือข่ายเข้ามาสนับสนุนมาโดยตลอด เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สนับสนุนเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชนจิตอาสา ในมิติด้านที่อยู่อาศัย เข้ามาซ่อมแซมบ้านผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับความตอบรับเป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกคน

2.2.3 การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ กองทุนสวัสดิการตำบลวังแสงดำเนินงานมาเป็นอย่างดี ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณมาโดยตลอด อบต.วังแสง ได้ให้การสนับสนุนเงินกองทุนปี 2567 จำนวนเงิน 500,000 บาท เข้ามาจัดกิจกรรมและจัดสวัสดิการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังมี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดมหาสารคาม ได้ให้เงินสนับสนุนปี 2568 เป็นเงินกองทุนจำนวนเงิน 150,000 บาท เพื่อมาจัดสวัสดิการซ่อมแซมบ้านผู้พิการและปรับสภาพที่อยู่อาศัย จนทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงเกิดความยอมรับจากทุกภาคส่วน และยังเป็นกองทุนต้นแบบที่มีการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐมาโดยตลอด

ข้อค้นพบเชิงวิชาการ หรือองค์ความรู้ใหม่เชิงวิชาการ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ชุมชนในตำบลวังแสงมีความเข้มแข็งและมีการรวมตัวกันอย่างต่อเนื่อง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบร่วมกัน
2. การบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีระบบ คือ กองทุนมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนชุมชน และมีการกำหนดกฎเกณฑ์การดำเนินงานที่โปร่งใส ส่งผลให้การจัดสวัสดิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การสนับสนุนจากภายนอกช่วยเพิ่มความมั่นคง คือ กองทุนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในเรื่องงบประมาณและความรู้ ช่วยให้กองทุนสามารถขยายการช่วยเหลือและพัฒนาบริการให้ครอบคลุมมากขึ้น
4. การจัดการด้านการเงินมีความโปร่งใส คือ ระบบการเงินของกองทุนได้รับการจัดการอย่างรัดกุม สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ และมีการประชุมชี้แจงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความไว้วางใจและความมั่นคงทางการเงิน
5. อุปสรรคหลักคือข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ คือ แม้กองทุนจะมีความสำเร็จ แต่ยังพบปัญหาเรื่องจำนวนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการบริหารจัดการ และงบประมาณที่จำกัด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนากองทุนในระยะยาว
6. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อเนื่อง คือ ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่กองทุน, ขยายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกให้มากขึ้น และพัฒนาระบบการเงินด้วยเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความสะดวกในการบริหาร

บทสรุป

บทความวิชาการนี้ ได้นำเสนอเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม เป็นตัวอย่างหนึ่งของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีการพัฒนาดำเนินการจนกองทุนเดิมโตสามารถจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกและคนในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง เป็นกองทุนสวัสดิการที่จัดตั้งขึ้นมาด้วยความต้องการและความเห็นชอบร่วมกันกับคนในชุมชนโดยมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ หรืออาจกล่าวได้ว่า เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมายคือสวัสดิการ การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ก่อนแล้วค่อยพัฒนาขยายการดำเนินงานไป เน้นการดำเนินงานตามความพร้อมและความสามารถของกองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2548 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่คนในชุมชน โดยเกิดจากความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ที่เล็งเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระดับชุมชน ขั้นตอนการจัดตั้งกองทุน เริ่มจากการริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน การตั้งคณะกรรมการ การศึกษาดูงานกับพื้นที่ต้นแบบ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การจัดทาระเบียบข้อบังคับ รวมถึงการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ก่อนจะเริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการโครงสร้างการบริหารจัดการของกองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษา 3 คน และคณะกรรมการ 26 คน ซึ่งมาจากตัวแทนหมู่บ้านต่าง ๆ รวมทั้งหมด 29 คน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรณิก เลขาธิการ ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายตรวจสอบ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยคณะกรรมการจะประชุมกันทุกวันที่ 15 ของเดือน และจัดประชุมใหญ่ประจำปีในเดือน มีนาคม และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนได้จากปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ การมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนชุมชนและมีความรู้ความสามารถ รวมถึงการวางระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สมาชิกในชุมชนมีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน และปัจจัยภายนอก กองทุนได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน ทำให้สามารถขยายการให้ความช่วยเหลือและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง การมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งช่วยสร้างความมั่นคงและยืดหยุ่นในการบริหารจัดการกองทุน นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีและระบบการเงินที่โปร่งใสมาช่วยสนับสนุนการบริหารก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้กองทุนดำเนินงานได้อย่างราบรื่น ดังนั้น ด้วยปัจจัยทั้งภายในที่เข้มแข็งและการสนับสนุนจากปัจจัยภายนอกที่ต่อเนื่อง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงจึงสามารถสร้างความยั่งยืนและขยายผลการช่วยเหลือสวัสดิการในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). รายงานสถานการณ์สวัสดิการสังคมไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ.
- บุญมี สีสว่าง. (2565). รายงานผลการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ประจำปี 2565. ตำบลวังแสง: กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง.
- พรณทิพย์ เพชรมาก.(2546). องค์การการเงินชุมชน : กองทุนการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (มหาชน)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่2) พ.ศ.2550. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568, จาก https://www.dcy.go.th/public/mainWeb/file_download/1637835097420-838363512.pdf
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2567). รายงานสถานการณ์สวัสดิการชุมชนระดับประเทศ ปี 2567. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตบนฐานสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.